

CZU: 343.222:343.56

**RĂSPUNDEREA PENALĂ PENTRU ÎNCĂLCAREA LEGISLAȚIEI
PRIVIND ORGANIZAREA ȘI DESFĂȘURAREA JOCURILOR DE NOROC –
PROPUNERE DE *LEGE FERENDA***

Cristina CHIHAI

Universitatea de Stat din Moldova

În prezentul articol ne propunem ca scop aprofundarea și soluționarea dilemelor privind antrenarea diferitelor forme ale răspunderii juridice pentru fapta de încălcare a legislației privind organizarea și desfășurarea jocurilor de noroc, concomitent, recomandarea măsurilor concrete privind perfecționarea cadrului reglementar în domeniul dat. *In globo*, reținem că statele au adoptat cadrul legislativ civil, contravențional și/sau penal în vederea sancționării faptelor socialmente periculoase de practicare ilegală a diferitelor activități în domeniul jocurilor de noroc. *Per a contrario*, estimăm cert că în Codul penal al Republicii Moldova lipsește o normă penală care ar incrimina nemijlocit asemenea fapte ilicite, cu toate că posibilitatea antrenării acestei forme a răspunderii juridice reiese prin prisma art.54 al Legii nr.291 din 16.12.2016. Prin urmare, pentru asigurarea organizării și desfășurării jocurilor de noroc în condiții de legalitate se impune necesitatea stringentă de a fi adoptată o normă penală care va antrena răspundere pentru această faptă. Or, buna funcționare a sistemului și lupta contra criminalității în acest domeniu, în mod just și proporțional, depind de adoptarea și aplicarea eficientă a normelor organizatorice, precum și a celor punitive, mai ales a normelor juridico-penale.

Cuvinte-cheie: *joc de noroc, licență, joc de noroc neautorizat, joc de noroc interzis, loterie, monopol de stat, răspundere contravențională, răspundere penală.*

CRIMINAL LIABILITY FOR BREACH OF LEGISLATION ON ORGANIZATION AND PROCEEDINGS FOR GAMBLING – PROPOSAL FOR *LEGAL FERENDA*

Throughout this scientific article, we aim to deepen and solve the dilemmas concerning the involvement of different forms of legal liability for the act of violating the legislation on the organization and conduct of gambling, while also recommending concrete measures to improve the regulatory framework in this field. In the world, we evoke that states have adopted the civil, contravenational and/or criminal legislative framework to sanction the socially dangerous facts of illegal practice of various gambling activities. However, it is certain that the Criminal Code of the Republic of Moldova lacks a criminal norm that would directly criminalize such socially dangerous facts, although the possibility of engaging in this form of legal liability arises from the perspective of art. 54 of the Law No.291 of 16.12.2016. Therefore, in order to ensure the organization and development of gambling in conditions of legality, it is necessary to adopt strictly the criminal norm that will assume the responsibility for the given deed, the proper functioning of the system and the fight against crime in this area, in a fair and proportionate way, depending on the effective adoption and enforcement of organizational and punitive norms, especially legal-criminal norms.

Keywords: *gambling, license, unauthorized, banned, gambling lottery, state monopoly, contravenational liability, criminal offense.*

Introducere

Ab initio, estimăm că trecerea Republicii Moldova la economia de piață a servit drept un imbold puternic la dezvoltarea activității de întreprinzător și a diferitelor forme ale acesteia. Pe lângă latura pozitivă a progresului economic reflectată prin amplificarea activității antreprenoriale și per ansamblu ridicarea nivelului de trai al cetățenilor, acest proces a avut și o serie de consecințe negative, una dintre care este extinderea economiei tenebroase.

În mod distinctiv și iminent reflectăm faptul că prevenirea și combaterea încălcărilor cadrului reglementar referitor la practicarea legală a activității din domeniul jocurilor de noroc trebuie privite ca unul dintre scopurile de bază ale politicii statului.

În societatea contemporană jocurile de noroc reprezintă o formă de divertisment acceptată social, dar riscul ca practicarea acestora să degenereze într-un obicei necontrolat, cu numeroase consecințe negative, a transformat jocurile de noroc din activitate recreativă în activitate economică, care generează mari profituri pentru organizatori [1].

În acest context, în mod remarcabil, în susținerea poziției noastre, se impune atenției că și în doctrina străină se evidențiază viziunea menționată mai sus. *In concreto*, autorul tezei pentru apărarea gradului științific

fic în științe juridice N.A. Liholetov menționează că „odată cu apariția acestui tip de afacere, se înregistrează un nou tip de infracțiune – infracțiunea comisă în sfera jocurilor de noroc, începând de la crimele economice (inclusiv fiscale) și cele de corupție comisă de organizatorii jocurilor de noroc și finalizând cu sustragere săvârșită de jucători în vederea obținerii fondurilor pentru realizarea posibilității de participare suplimentară la jocurile de noroc” [2, p.3].

Este remarcabil de statuat că, *de facto*, persoanele urmărind scopul obținerii veniturilor rapide și de amploare au adoptat metoda organizării și desfășurării jocurilor de noroc în mod ilicit și camuflat. Ca consecință, atât în plan național, cât și în plan mondial s-a înregistrat o majorare terifiantă și colosală a nivelului de criminalitate în domeniul organizării și desfășurării în mod ilegal a jocurilor de noroc. Concomitent, este pertinent și relevant de a statua că, conform unor date statistice, în Statele Unite ale Americii cca 5 milioane de oameni suferă de dependență de jocurile de noroc, în Rusia – 2 milioane, în România – 150 mii, iar în Republica Moldova, conform datelor Comunității Jucătorilor Anonimi din Moldova, aproximativ 10 mii de persoane suferă de acest viciu [3].

În acest segment de cercetare, estimăm că aserțiunea dată este acreditată și de către autorul A.A. Liholetov, care concluzionează că „jocurile de noroc, în pofida faptului că încalcă relațiile economice, sunt un catalizator puternic pentru dezvoltarea mediului criminal, de asemenea reprezintă un pericol real pentru sănătatea publică, siguranța publică, moralitate. Or, efectul secundar al acestui tip de activitate comercială este dezvoltarea dependenței mentale a persoanelor care s-au familiarizat cu jocurile de noroc, astfel domină viața pacientului în detrimentul valorilor sociale, profesionale, materiale și familiale, ceea ce indică un grad ridicat de pericol pentru sănătatea populației” [2, p.4-5].

A fortiori, evidențiind dezvoltarea prodigioasă a organizării și desfășurării ilegale a diferitelor activități în domeniul jocurilor de noroc, precum și reținând consecințele nefaste și de anvergură, în anul 2016 Parlamentul Republicii Moldova a abrogat Legea nr.285 din 18.02.1999 cu privire la jocurile de noroc [4], ale cărei prevederi s-au dovedit a fi arhaice și depășite față de realitatea *de facto*, astfel fiind adoptată Legea cu privire la organizarea și desfășurarea jocurilor de noroc, nr.291 din 16.12.2016 (în continuare – Legea nr.291/2016) [5].

Rezultate și discuții

De la general la particular, estimăm remarcabil că unele state au aderat la politica privind interzicerea absolută a organizării și desfășurării jocurilor de noroc, drept exemplu fiind țara vecină, Ucraina [6, p.43]. Însă, în opoziție, alte state, ca Republica Federală Germania, Federația Rusă, Spania, inclusiv statul nostru, au aderat la politica referitor la interzicerea relativă a practicării acestei activități, fiind adoptate norme imperative privitor la condițiile organizării și desfășurării jocurilor de noroc, calitatea subiectelor, modalitatea și locul desfășurării acestora, condițiile obținerii licenței/autorizației etc. Totuși, controversant este faptul că în cadrul celui de-al doilea grup menționat, realizând rezonanța efectelor negative și de amploare ale practicării jocurilor de noroc, statele străine au adoptat cadrul legislativ penal în vederea contracarării faptelor socialmente periculoase privind practicarea ilegală a diferitelor activități în domeniul jocurilor de noroc. *Per a contrario*, reținem că până în prezent în Codul penal al Republicii Moldova lipsește cu deșăvârșire o normă penală ce ar incrimina nemijlocit asemenea fapte ilicite.

Din această perspectivă, apare întrebarea firească privind justetea și oportunitatea interdicției absolute sau relative a organizării și desfășurării jocurilor de noroc. Care valoare este prioritară: securitatea economiei statului, în condițiile practicării legale a jocurilor de noroc, sau persoana, în mod special sănătatea acesteia, în ipoteza interzicerii absolute a acestei activități?

Reamintim că Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr.291 din 16.12.2016 cu privire la organizarea și desfășurarea jocurilor de noroc.

Întru susținerea necesității introducerii amendamentelor, este reliefant a invoca tezele autorilor Notei informative la proiectul de Lege cu privire la organizarea și desfășurarea jocurilor de noroc, care ilustrează nemijlocit că „aplicarea prevederilor legislației naționale actuale a demonstrat existența necesității modificării acesteia, în sensul îmbunătățirii actualelor reglementări, pentru a răspunde cât mai bine realităților economico-sociale și situației specific existente în acest domeniu extrem de activ, în conformitate cu dinamica și dezvoltarea din piață” [1].

Revenind la întrebările anterior formulate, considerăm că există probabilitatea ca interzicerea absolută a organizării și desfășurării jocurilor de noroc să devină un catalizator și focar al dezvoltării practicării diferitelor activități în acest domeniu, urmând a fi desfășurate o gamă vastă de jocuri de noroc în diferite locații, la

care să participe jucători din majoritatea categoriilor de vârste, ademenind în special tineretul, fiind în continuare persistent riscul dezvoltării unor asemenea practici, însă deja în mod camuflat și tenebros. Prin urmare, considerăm că odată ce statul stabilește condițiile legale și imperative privind organizarea și desfășurarea jocurilor de noroc, se garantează atât drepturile și libertățile private ale fiecărui cetățean, cât și se asigură acumularea unor venituri bugetare suplimentare; or, nu trebuie neglijat faptul că țara noastră se numără printre statele sărace și slab dezvoltate din punct de vedere economic, cât de dureros ar fi această realitate.

Aserțiunea noastră este acreditată și de către membrii Comisiei economie, buget și finanțe în Amendamentul la proiectul de lege nr.459, *in concreto*: „activitățile legate de jocurile de noroc sunt permise și reglementate în mai multe țări ale lumii. Legislația europeană care reglementează activitățile jocurilor de noroc și pariuri se dovedește a fi suficient de liberală, bazată pe principiile de „permisibilitate” și „control”, obiectivul prioritar în acest sens fiind evitarea economiei tenebre și cunoașterea situației reale din domeniu de către instituțiile de resort ale statului, dar și protejarea tinerilor” [7].

După această digresiune absolut necesară, cu certitudine conchidem că înainte de a aprecia oportunitatea incriminării organizării și desfășurării jocurilor de noroc sub egida legii penale, ar trebui să elucidăm noțiunea și esența jocurilor de noroc, formele și modalitățile acestei activități, condițiile practicării legale și categoriile de subiecte căror li se permite desfășurarea acestor activități, restricțiile și interdicțiile în materia dată, prin prisma actului normativ de bază, la caz – a Legii cu privire la organizarea și desfășurarea jocurilor de noroc, nr.291 din 16.12.2016.

Astfel, *ad litteram*, potrivit art.2 al Legii nr.291/2016, jocul de noroc este definit ca activitate desfășurată conform regulilor stabilite, bazată pe risc, care îndeplinește cumulativ următoarele condiții: permite a câștiga bani, alte bunuri sau drepturi patrimoniale, ca urmare a oferirii publice de către organizator a unui potențial câștig și a acceptării ofertei de către participant, cu perceperea taxei de participare directe (mizei de joc) sau indirecte, câștigurile fiind atribuite prin selecția aleatorie a rezultatelor evenimentelor care fac obiectul jocului (cu excepția pariurilor pentru competițiile/evenimentele sportive), indiferent de modul de producere a acestora.

Iar potrivit aceluiași alineat enunțat *supra*, loteria este descrisă ca fiind un joc de noroc în grup sau în masă, în care sunt folosite rezultatele pur aleatorii ale unor evenimente ce constau din extrageri de mijloace de joc specifice sau auxiliare (indiferent de procedurile și mijloacele de joc utilizate pentru efectuarea extragerilor), conform schemei stabilite în regulile de desfășurare a jocului de noroc.

Schimbând vectorul de cercetare, considerăm oportun de a fi analizat conținutul prevederilor legislative ale altor state pentru a identifica, la etapa actuală, aspectele pozitive sau negative ale stipulațiilor normative ancorate *supra*. Fără a întrerupe firul logic, opinăm în urma cercetării *in globo* că legiuitorii din alte state la fel definesc activitățile din domeniul jocurilor de noroc. Astfel, *ad probationem*, exemplificăm prin art.3 al Legii Spaniei privind reglementarea jocurilor de noroc, nr.13 din 27 mai 2011; art.3 al Convenției de stat a Republicii Federale Germania privind loteriile, din 13 februarie 2004; art.4 al Legii Federației Ruse privind reglementarea de stat a activității de organizare și desfășurare a jocurilor de noroc și operarea modificărilor în unele acte, din 20 decembrie 2006 și art.2 al Legii Federației Ruse privind loteriile, din 17 octombrie 2003.

Deci, o conjunctură asemănătoare celei naționale reținem în art.3 al Convenției de stat a Republicii Federale Germania privind loteriile. Or, potrivit alin.(1), jocul de noroc reprezintă activitatea în care pentru obținerea posibilității de a câștiga este necesară depunerea unui mijloc financiar, iar decizia de câștig depinde în totalitate sau parțial de șansă. Concomitent, în alin.(3) sunt definite loteriile: acestea sunt jocuri de noroc desfășurate după principiul enunțat în alin.(1), în care posibilitatea de a câștiga un premiu depinde de un anumit plan, în urma achitării unei taxe stabilite [8]. Un alt model legislativ care merită atenție este cel de la alin.(2) art.3 al Legii Spaniei nr.13 din 27 mai 2011. În cazul dat, autoritatea legislativă definește în mod separat, jocurile de noroc, loteriile, pariurile și competițiile. *In concreto*: la lit.a) jocul este privit ca orice activitate în care rezultatul câștigului mijloacelor bănești sau al obiectelor evaluate depinde de riscul viitor și incert, în funcție de gradul de probabilitate, precum și indiferent de gradul de abilitate a jucătorilor, de norocul excepțional sau șansa acestora. Dar, potrivit prevederii de la lit.b), loteria este jocul de acțiune în care premiile sunt acordate în cazurile în care numărul sau combinația de numere sau caractere marcate pe bilet sau echivalentul electronic al acestuia coincide, complet sau partial, cu suma stabilită de loterie sau de eveniment [9]. Totodată, este de menționat că în art.4 al Legii din 20 decembrie 2006 legiuitorul rus punctează că jocul de noroc este bazat pe un acord de risc pe un premiu, încheiat de două sau mai multe părți între ele sau cu organizatorul jocurilor de noroc, conform regulilor stabilite de organizator [10]. La fel, statuăm că, potrivit pct.1) art.2 al Legii Federației Ruse privind loteriile din 17 octombrie 2003, loteriile sunt definite în mod expres ca fiind

un joc care se desfășoară în conformitate cu contractul, în care una dintre părți (operator de loterie) poartă un fond de premii al loteriei, iar cealaltă parte (participantul la loterie) va avea dreptul la un premiu, în cazul în care se dovedește a fi de succes, în conformitate cu termenii loteriei. Iar acordul dintre operatorul de loterie și participantul la loterie se încheie pe bază voluntară și se eliberează prin emiterea unui bilet de loterie, a unei chitanțe sau a unui bilet electronic de loterie [11].

Odată ce am enunțat definițiile jocurilor de noroc, opinăm în plan comparativ că autoritățile legislative naționale și străine și-au focusat atenția asupra definirii legale a jocurilor de noroc și a diferitelor forme ale acestora, fiind statuată *de facto* aceeași esență, principiu și modalitate de funcționare. O asemenea abordare legală practic similară își găsește temei în prezența notei de inspirație sau chiar în preluarea de către autoritățile legislative ale unui stat de la cele ale altui stat a modelului legislativ anterior existent. Conchidem cert că este veridică și corectă definirea legală nemijlocită a jocurilor de noroc; or, aceasta determină calificarea în strictă conformitate cu legea a modalităților faptice drept varietăți ale jocurilor de noroc.

În continuarea cercetării date, reiterăm, în mod remarcabil și distinctiv, elementul inovatoriu și perfecționat față de cel anterior, stipulat de către autoritatea legislativă în art.3 al Legii nr.291 din 16.12.2016, care reprezintă instituirea monopolului de stat realizat prin intermediul Loteriei Naționale a Moldovei pentru activitățile permissive din domeniul jocurilor, cu excepția cazinourilor. Astfel, ca notă de concretizare, enumerăm stabilirea monopolului asupra: a) loteriilor (art.19); b) automatelor de joc cu câștiguri bănești de orice tip (art.40); c) pariurilor pentru competițiile/evenimentele sportive (art.43); d) jocurilor de noroc organizate prin intermediul rețelelor de comunicații electronice (art.47).

Pe bună dreptate, estimăm oportună instituirea monopolului de stat; or, aceasta determină respectarea cu strictețe a cerințelor imperative de către agentul economic creat de stat, precum și stabilirea unui control riguros direct asupra acestei activități, obținându-se venituri necesare bugetului de stat. În același timp, se garantează și drepturile persoanelor juridice de a desfășura legal jocurile de noroc doar în cazinouri, și numai în urma obținerii licenței prevăzute de legislația în vigoare.

În urma unei incursiuni cu privire la jocurile de noroc, este immanent și primordial de analizat formele răspunderii juridice pentru încălcarea prevederilor legale cu privire la organizarea și desfășurarea acestora.

Astfel, în alin.(1) art.54 al Legii cu privire la organizarea și desfășurarea jocurilor de noroc, nr.291 din 16.12.2016, se stabilește *ad litteram* că „persoanele fizice și juridice vinovate de încălcarea prezentei legi poartă răspundere administrativă, penală și/sau civilă, în conformitate cu legislația Republicii Moldova”.

Mai mult ca atât, în alin.(2) al aceluiași articol din norma statuată *supra* legiuitorul a enumerat în mod expres și limitativ încălcările Legii nr.291/2016, *in concreto*: a) organizarea și desfășurarea jocului de noroc interzis; b) organizarea și desfășurarea jocurilor de noroc fără licență sau într-un loc interzis; c) încălcarea regulilor jocurilor de noroc sau organizarea jocurilor de noroc conform regulilor care nu corespund cerințelor prezentei legi sau altor acte normative; d) împiedicarea exercitării de către organele de control a funcțiilor lor; refuzul de a prezenta documentele care reflectă activitatea financiar-economică a organizatorului de jocuri de noroc; prezentarea datelor false; nerespectarea prescripțiilor organelor de control; e) admiterea accesului la jocurile de noroc (cu excepția loteriilor, a pariurilor și a jocurilor de abilitate) al persoanelor cu vârsta sub 21 de ani; f) organizarea și desfășurarea jocurilor de noroc cu încălcarea cerințelor de introducere a informațiilor în sistemul electronic unic de monitorizare de stat a jocurilor de noroc; g) folosirea mijloacelor și a utilajului de joc care nu corespund cerințelor prezentei legi.

În cele ce succed, vom dezvălui formele activității în domeniul jocurilor de noroc interzise. Potrivit alin.(4) art.6 din aceeași lege, sunt interzise jocurile care nu corespund cerințelor acestei legi, inclusiv: a) pariurile încheiate pe rezultatele unor concursuri clandestine; b) jocurile ale căror rezultate pot fi influențate prin dexteritatea organizatorului de joc, a mânăitorului mijloacelor de joc (precum cauciucurile cu timbre, capacele cu bile etc.); c) jocurile de tip pariu, indiferent de forma de organizare și mijloacele de joc utilizate, care folosesc ca suport (obiect) de joc rezultatele loteriilor, indiferent de modul în care se organizează aceste jocuri și în care participanții au posibilitatea să indice (pronosticheze) rezultatele acestor evenimente; d) alte jocuri de noroc care nu sunt prevăzute de respectiva lege.

Din alte articole ale Legii nr.291/2016 (de exemplu, din art.31) aflăm care este înțelesul noțiunii „organizarea și desfășurarea jocurilor de noroc fără licență”. Mai mult ca atât, din art.12, 32, 33, 40, 42, 53 și altele aflăm conținutul și esența sintagmei „organizarea și desfășurarea jocurilor de noroc într-un loc interzis”.

În acest registru, constatăm modul deficitar de redactare a stipulațiunii normative de la alin.(1) art.54 al Legii nr.291/2016. Legiuitorul autohton a comis o eroare tehnico-legislativă, nefiind prezentă concordanța

legii penale cu cea extrapenală. În pofida faptului că a stabilit posibilitatea antrenării răspunderii penale, *per a contrario*, în Codul penal nu se regăsește totuși o normă care ar stabili răspunderea penală pentru organizarea și desfășurarea ilegală a jocurilor de noroc. Or, *inter alia*, la momentul actual, posibilitatea antrenării doar a răspunderii civile și a celei contravenționale pentru încălcarea prevederilor legale în materia dată demontează ineficiența acestora în vederea stabilirii echitabile și proporționale a răspunderii juridice pentru organizarea și desfășurarea jocurilor de noroc în mod ilicit.

Prin urmare, considerăm că dezvoltarea de anvergură a practicilor ilegale ale jocurilor de noroc, simultan și înregistrarea prejudiciilor colosale aduse drepturilor și intereselor legitime ale persoanei, iar per ansamblu și economiei statului, urmează a fi privite de către legiuitorul național ca un catalizator de incriminare a organizării și desfășurării jocurilor de noroc.

În planul cercetării ample a oportunității incriminării acestei activități, menționăm că sunt modele legislative străine care stabilesc răspunderea penală pentru organizarea și desfășurarea jocurilor de noroc; deci, intervenția *in ultima ratio* a legii penale este, în opinia noastră, stringentă și necesară în vederea prevenirii și contracarării acestor fapte socialmente periculoase.

Pentru comparație, enumerăm: art.284 „Organizarea neautorizată a jocurilor de noroc” din Codul penal al Republicii Federale Germania; art.171.2 „Organizarea și desfășurarea ilegală a jocurilor de noroc” din Codul penal al Federației Ruse; art.203-2 „Practicarea jocurilor de noroc” din Codul penal al Ucrainei etc.

Dezvoltând această idee, constatăm că autoritatea legislativă a statului vecin Ucraina antrenează, la alin.(1) art.203-2 CP, răspunderea penală pentru „practicarea jocurilor de noroc”, iar varianta agravantă de la alin.(2) reprezintă „aceeași acțiune, în cazul în care a fost săvârșită de o persoană condamnată anterior pentru practicarea jocurilor de noroc” [12]. De asemenea, este necesar a puncta că legiuitorul rus stabilește la art.171.2 din Codul penal varianta-tip a infracțiunii, și anume: „organizarea ilegală și (sau) desfășurarea jocurilor de noroc cu echipamente de joacă în afara zonei de joc, sau prin utilizarea rețelelor informatice și de telecomunicații, inclusiv rețeaua „Internet”, precum și prin utilizarea mijloacelor de comunicare, inclusiv a comunicațiilor mobile, sau fără obținerea autorizației în modul prevăzut de lege pentru organizarea și desfășurarea jocurilor de noroc în zona jocurilor de noroc”. La alin.(2) al acestui articol sunt prevăzute circumstanțele agravante: „acțiunile de la alin.(1): a) săvârșite de un grup de persoane în urma unui acord prealabil; b) soldate cu obținerea veniturilor în proporții mari. Respectiv, la alin.(3): „acțiunile prevăzute la alin.(1) și (2), dacă: a) au fost săvârșite de un grup organizat; b) s-au soldat cu obținerea veniturilor în proporții deosebit de mari; c) au fost săvârșite de persoană cu folosirea funcției oficiale” [13]. Un alt model legislativ care merită atenție este cel stabilit în Codul penal al Republicii Federale Germania, pe care îl privim drept o novație din considerentul că antrenează răspunderea penală în mod distinct atât pentru organizarea neautorizată a jocurilor de noroc (art.284), participarea la jocuri de noroc neautorizate (art.285), cât și pentru organizarea neautorizată a loteriei sau pariurilor (art.287). În contextul dat, reiterăm că, potrivit stipulațiunii normative de la art.284 din Codul penal al Republicii Federale Germania, se stabilește răspunderea penală în cazul în care „persoana care organizează jocurile de noroc în mod public și fără obținerea autorizației sau creează condiții pentru organizarea unei asemenea activități, se pedepsește cu închisoare pe un termen de cel mult doi ani sau cu amendă (alin.(1)); la jocurile de noroc organizate în mod public se atribuie și cele desfășurate de către societăți sau asociații închise, în care jocurile de noroc sunt activități obișnuite (alin.(2)); persoana, din cazurile prevăzute la alin.(1), dacă acționează: 1) sub formă de activitate; 2) ca membru al grupului, care a fost organizat pentru comiterea permanentă a acestor acte, se pedepsește cu închisoare pe o perioadă de la trei luni până la cinci ani (alin.(3)); persoana care recrutează pentru a participa la un joc de noroc se pedepsește cu închisoare de până la un an sau cu amendă (alin.(4)).” Într-o manieră similară este redat elementul material al infracțiunii prevăzute la art.287 din Codul penal al Republicii Federale Germania: „alin.(1) – persoana care fără autorizație organizează loterii publice sau pariuri ale obiectelor mobile sau imobile și, în special, care propune să încheie contracte pentru asemenea activități sau acceptă o propunere cu privire la încheierea unor astfel de acorduri cu privire la jocurile de noroc; alin.(2) – persoana care recrutează participarea la loterii sau pariuri prevăzute la alin.(1)” [14].

A priori, cercetând textele legislative citate *supra*, concluzionăm *ipso iure* că în mod prioritar conținutul normativ al stipulațiunilor legislative este similar și corespondent privind stabilirea esenței faptei ilicite, la caz – în partea privind organizarea și desfășurarea jocurilor de noroc fără obținerea autorizației/licenței prevăzute de lege; deci, sesizăm că aceste texte legislative se delimitează esențialmente prin prezența sau lipsa elementelor privind locul, modalitățile și instrumentele de practicare a faptei ca semne obligatorii constitutive.

În acest fâgaș, este pertinent de a reitera particularitățile jocurilor de noroc, formulate de către autoarea Olga Ivanova în urma analizei normelor străine de drept civil și penal, *in concreto*: „- plata denumită miză de joc, care de fapt este achitată în momentul aderării la jocurile de noroc, este o condiție necesară pentru crearea unui risc; totodată, miza este depusă chiar și atunci când în natură bunul nu este materializat, fiind încheiat un acord privind depunerea proprietății (de exemplu, documente justificative privind deținerea bunului), depunerea pe cont (depunerea condiționată a proprietății când, de fapt, bunul iese din posesia proprietarului fiind trecut la organizator pe durata jocului). Concomitent, miza de joc este garanția încheierii acordului; - activitate bazată pe risc, or, probabilitatea că jucătorul va pierde suma depusă este proporțională cu probabilitatea că el va câștiga; - încheierea unui acord între jucător și organizator (această caracteristică în mod separat nu poate fi stabilită, însă rezultă din prima caracteristică enunțată); - condițiile, modul de desfășurare a jocului și de acordare a premiului sunt stabilite în acordul încheiat” [15, p.24].

A fortiori, în cadrul aceleiași analize estimăm faptul că autoritățile legislative ale statelor străine au stabilit răspunderea penală pentru organizarea și desfășurarea jocurilor de noroc. Prin urmare, considerăm că aceste modele legislative prezentate *supra* sunt superioare tezei adoptate de statul nostru, la caz – stabilirii răspunderii civile și contravenționale, fiind deci necesară preluarea acestora drept modele de inspirație, implementarea lor fiind realizată din perspectiva realităților sociale din Republica Moldova.

Statuăm că în Codul penal al Republicii Moldova nu este prevăzută o normă corespondentă identică cu textele legislative străine supuse investigației anterioare. Totuși, apreciem că posibilitatea tragerii la răspundere penală pentru organizarea și desfășurarea jocurilor de noroc reiese din art.241 „Practicarea ilegală a activității de întreprinzător” din Codul penal [16]. Însă, această posibilitate este aplicabilă doar în cazul în care potențialul infractor care organizează și desfășoară jocurile de noroc urmărește obținerea unui profit permanent, iar activitatea pe care o desfășoară se soldează cu obținerea profitului în proporții mari sau deosebit de mari. În special, o unică modalitate normativă consemnată la lit.a) alin.(2) art.54 al Legii nr.291 din 16.12.2016, anume: organizarea și desfășurarea unui joc de noroc interzis, este pasibilă de răspundere penală prin prisma dispozițiilor de la lit.b) art.125 și art.241 CP RM [6, p.44]. Însă, controversant este faptul că celelalte activități ilegale specificate în alin.(2) art.54 al Legii nr.291/2016 scapă incidenței art.241 CP RM, rămânând în afara ariei de acoperire a legii penale.

Ab initio, reamintim că, potrivit prevederilor legislative autohtone, pentru organizarea și desfășurarea jocurilor de noroc se antrenează răspunderea contravențională în baza art.277¹ „Încălcarea legislației cu privire la jocurile de noroc” sau a art.356 „Jocul de noroc și ghicitul în locuri publice” C.contr. RM. În același timp, este primordial de a sublinia că art.241 CP RM nu poate fi aplicat în ipoteza desfășurării jocurilor de noroc interzise de legislație, dacă făptuitorul nu urmărește scopul de a obține un profit permanent; deci, într-o asemenea ipoteză devine posibilă aplicarea normelor enumerate *supra* din Codul contravențional [17].

Totuși, ne exprimăm dezacordul cu stabilirea doar a răspunderii civile și contravenționale, pe care le apreciem ca insuficiente și neproporționale, din considerentul că se neglijează importanța valorilor sociale asupra cărora se atentează, se subestimează pericolozitatea acțiunilor ilicite privind organizarea și desfășurarea jocurilor de noroc, la fel se subvaluează urmările prejudiciabile devorante asupra cetățenilor și asupra economiei statului. Conchidem că intervenția *in ultima ratio* a legii penale este stringentă și oportună în vederea prevenirii și contracarării acestor fapte.

Din această perspectivă, menționăm că, comparând legislația penală națională cu cea străină, constatăm că deși în statul nostru este stabilită răspunderea civilă, contravențională și penală (ultima potrivit art.241 CP RM) pentru o unică modalitate normativă consemnată la lit.a) alin.(2) art.54 al Legii nr.291/2016, unele state străine antrenează atât răspunderea administrativă, cât și stabilesc în mod separat răspunderea penală pentru organizarea și desfășurarea jocurilor de noroc. Or, întru a motiva teza dată, ne alăturăm alegațiilor doctrinarului autohton V.Stati, potrivit căruia „art.164-16 din Codul cu privire la contravențiile administrative antrenează răspunderea pentru practicarea activității de întreprinzător, în privința cărora sunt prevăzute de către legislație anumite interdicții, în absența semnelor infracțiunii stabilite de Codul penal al Ucrainei, dar, în același timp, practicarea jocurilor de noroc este reținută în Codul penal; drept rezultat, această activitate nu cade sub incidența art.164-16 din Codul cu privire la contravențiile administrative” [6, p.44].

La fel, doctrinarii autohtoni S.Brînză și V.Stati consideră, pe bună dreptate: „Legiferarea penală presupune, de altfel, acumularea treptată de date științifice necesare elaborării de norme penale, precum și discutarea temeinică a posibilelor consecințe de la adoptarea respectivelor norme. Într-un anumit sens, ea presupune mai cu seamă monitorizarea stării legii penale. Și doar în ultimă instanță, atunci când este imperios, legife-

rarea penală trebuie să se exprime în adoptarea unor amendamente la legea penală. În vederea realizării obiectivelor legiferării penale, amendamentele la legea penală trebuie să fie adoptate doar în cazuri imanent necesare, atunci când aceasta o dictează schimbările din mediul social, precum și alți factori ce reclamă o investigare specială" [19]. În continuarea ideii date, reiterăm că autoarea Larisa Miculeț estimează cu drept cuvânt că „situația economică se schimbă mai rapid decât legislația, de aceea avansarea vieții economice înaintea deja în prezent alte sarcini juridice, inclusiv cele privind protejarea economiei naționale prin legislația penală adecvată. Activitatea privind perfectarea cadrului penal ce vizează crimele economice este o sarcină de lungă durată, de aceea de rând cu elaborarea propunerilor curente de perfectare a legislației penale urmează de prognozat și potențialele modificări și completări ale acesteia, conceptul și direcțiile pe care urmează să se dezvolte legislația penală ca să protejeze tendințele pozitive din economie” [20].

În urma reiterării viziunilor formulate de către doctrinarii autohtoni, concluzionăm că se înregistrează o tendință permanentă și stringentă de perfectare a prevederilor legale și de eficientizare a aplicării acestora, în contextul în care relațiile economice se află în dezvoltare continuă, ceea ce îl determină pe legiuitor să incrimineze faptele prejudiciabile ce nu au încă o acoperire juridico-penală, la caz – activitatea cu privire la jocurile de noroc.

Pe cale de consecință, propunem, cu titlu de *lege ferenda*, completarea Codului penal cu art.241² „Încălcarea legislației privind organizarea și desfășurarea jocurilor de noroc”, având următorul conținut normativ:

„(1) Încălcarea legislației privind organizarea și desfășurarea jocurilor de noroc interzise, fără licență sau într-un loc interzis, dacă prin aceasta a fost obținut un profit în proporții mari,

se pedepsește cu amendă în mărime de la 500 la 3000 unități convenționale, cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 1000 la 3000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate.

(2) Aceeași acțiune:

a) soldată cu obținerea unui profit în proporții deosebit de mari;

b) săvârșită de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală,

se pedepsește cu amendă în mărime de la 2000 la 4000 unități convenționale sau cu închisoare de până la 2 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 3000 la 6000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate sau cu lichidarea persoanei juridice”.

În această ordine de idei, considerăm că conținutul art.241² CP RM, recomandat spre adoptare, corespunde principiului legalității, precum și regulilor de claritate, accesibilitate și previzibilitate a legii penale, stabilite de Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Mai mult ca atât, Curtea Constituțională în Hotărârea asupra excepției de neconstituționalitate a prevederilor alin.(6) art.63 din Codul de procedură penală, nr.26 din 23.11.2010, a stipulat că „pentru a corespunde celor trei criterii de calitate – accesibilitate, previzibilitate și claritate – norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite. În caz contrar, cu toate că legea conține o normă de drept care aparent descrie conduita persoanei în situația dată, persoana poate pretinde că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile. Într-o astfel de interpretare, norma ce nu corespunde criteriilor clarității este contrară art.23 din Constituție, care statuează obligația statului de a garanta fiecărui om dreptul de a-și cunoaște drepturile” [21].

Prin urmare, Legea cu privire la organizarea și desfășurarea jocurilor de noroc conține întreaga informație necesară calificării faptelor prejudiciabile conform literii legii, interpretării veridice și aplicării precise a prevederilor art.241² CP RM, recomandat legiuitorului spre adoptare.

În acest segment, *in ultima ratio*, fapta infracțională reținută la art.241² CP RM, recomandat în mod just și veridic spre incriminare, trebuie atribuită la subgrupul infracțiunilor săvârșite în sfera activității de întreprinzător, acesta reprezentând un subgrup al infracțiunilor economice, din care considerent activitatea jocurilor de noroc urmează a fi privită drept o specie a celei de întreprinzător.

Schimbând vectorul de cercetare a ilegalității organizării și desfășurării jocurilor de noroc, în contrast relevăm ca fiind indispensabil și esențial de analizat art.277¹ din Codul contravențional, în vederea evidențierii aspectelor pozitive sau negative ale acestei stipulațiuni normative, urmărind scopul de a propune legiuitorului nostru recomandări în vederea optimizării cadrului legislativ actual.

Din analiza acestor stipulațiuni normative, în vederea antrenării conform literei și spiritului legii a răspunderii contravenționale, este necesar să realizăm o incursiune în plan comparativ în privința conținutului contravențiilor similare. *In concreto*, invocăm că legiuitorul din Federația Rusă, similar celui din Ucraina, a considerat oportun și proporțional antrenarea atât a celei mai grave forme a răspunderii juridice, la caz – a răspunderii penale potrivit art.171.2 din Codul penal al Federației Ruse, precum și a răspunderii contravenționale. Aici menționăm că, potrivit art.14.1.1 din Codul cu privire la contravențiile administrative al Federației Ruse, se trage la răspundere pentru fapta de organizare și (sau) desfășurare în mod ilegal a jocurilor de noroc cu echipamente de joacă în afara zonei de joc sau prin utilizarea rețelelor informatice și de telecomunicații, inclusiv rețeaua „Internet“, precum și prin utilizarea mijloacelor de comunicare, inclusiv a comunicațiilor mobile, sau fără obținerea autorizației necesare activității de organizare și desfășurare a jocurilor de noroc în zona jocurilor de noroc (alin.(1)); organizarea și desfășurarea jocurilor de noroc în case de pariuri și tombole fără deținerea licenței (alin.(2)); punerea în aplicare a activităților de organizare și desfășurare a jocurilor de noroc în zona jocurilor de noroc, care încalcă condițiile prevăzute în autorizație pentru desfășurarea activităților de organizare și desfășurare a jocurilor de noroc în zona de jocuri de noroc sau desfășurarea activităților de organizare și conducere a jocurilor de noroc în casele de pariuri și tombole cu încălcarea condițiilor prevăzute de licență (alin.(3)); organizarea și desfășurarea jocurilor de noroc în case de pariuri și tombole fără deținerea licenței cu încălcări grave ale condițiilor prevăzute de licență (alin.(4)) [18].

Aserțiunea privind necesitatea perfecționării cadrului contravențional are și suport normativ, deci, *a priori*, consemnăm că, potrivit prevederilor art.277¹ C.contr. RM, se stabilește răspunderea contravențională pentru: a) împiedicarea exercitării atribuțiilor de control sau refuzul de a prezenta documentele ce reflectă activitatea economico-financiară a organizatorului jocurilor de noroc, sau prezentarea de date falsificate (alin.(1)); desfășurarea activității în domeniul jocurilor de noroc fără licență sau cu licența suspendată/retrasă, sau cu licența nevalabilă (alin.(2)); admiterea la jocurile de noroc (cu excepția loteriilor și jocurilor de abilitate) a persoanelor care nu au împlinit vârsta de 18 ani, a persoanelor care, sub influența alcoolului, substanțelor stupefiante sau altor substanțe cu efect puternic ori din alte cauze, vădit nu sunt conștiente de acțiunile lor, precum și permiterea accesului acestor persoane în localul de joc (alin.(3)); iar potrivit alin.(4) – pentru nerespectarea regulilor de joc sau organizarea jocului de noroc după reguli ce nu corespund cerințelor legislației cu privire la jocurile de noroc și ale altor acte normative, inclusiv folosirea utilajului de joc produs cu mai mult de 10 ani în urmă sau nedeclararea la licențiere a unităților structurale și/sau utilajului folosit (fiecare automat de joc cu câștiguri bănești și fiecare masă de joc).

Deci, întru susținerea necesității de a fi introduse amendamente la Codul contravențional, în coraborarea stipulațiunilor consemnate la art. 277¹ C.contr. RM și la lit. c)-g) alin. (2) art. 54 al Legii nr. 291/2016, este relevant de a invoca neconcordanța dintre prevederile date; mai mult ca atât, unele modalități normative de la art.54 rămân în afara ariei de acoperire a legii contravenționale. Astfel, ca exemple subliniem că, potrivit alin.(3) art.277¹ C.contr. RM, se pedepsește admiterea la jocurile de noroc a persoanelor care nu au împlinit vârsta de 18 ani, însă, în opoziție, prin prisma lit.e) alin.(2) art.54 al Legii nr.291/2016, se interzice admiterea accesului la jocurile de noroc (cu excepția loteriilor, a pariurilor și a jocurilor de abilitate) al persoanelor cu vârsta sub 21 de ani. Un alt exemplu constituie modalitatea normativă de la lit.f) alin.(2) al aceluiași articol, și anume: organizarea și desfășurarea jocurilor de noroc cu încălcarea cerințelor de introducere a informațiilor în sistemul electronic unic de monitorizare de stat a jocurilor de noroc nu se regăsește la art.277¹ C.contr. RM.

În scopul evitării unor interpretări extinctive sau restrictive ale stipulațiunii reținute la art.277¹ C.contr. RM și pentru optimizarea *in globo* a prevederilor legislative autohtone, se constată necesitatea perfecționării cadrului contravențional în materia încălcării legislației cu privire la jocurile de noroc, astfel încât să fie asigurată concordanța cu modalitățile normative prevăzute la lit.c)-g) alin.(2) art.54 al Legii nr.291/2016.

În continuare, reținem că, potrivit alin.(1) art.356 C.contr. RM, se antrenează răspunderea contravențională pentru desfășurarea jocurilor de noroc neautorizate, dar concomitent notăm că la alin.(2) art.277¹ C.contr. RM se sancționează fapta de desfășurare a activității în domeniul jocurilor de noroc fără licență; astfel, considerăm că poate să apară confuzie în vederea disocierii desfășurării jocurilor de noroc neautorizate și, respectiv, desfășurării acestora fără licență.

Întru a motiva demersul dat, vom dezvălui conținutul noțiunilor „licență” și „autorizație”. Din această perspectivă, art.41 alin.(1) lit.a) și b) al Legii privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător stabilește expres că licența este definită ca act permisiv care învestește titularul cu dreptul de a desfășura

un anumit gen de activitate, integral sau parțial, asupra căruia se răsfrâng criteriile de licențiere stabilite de această lege. Însă, autorizația este privită ca act permisiv care se referă la acordarea anumitor drepturi de activitate și la atestarea întrunirii anumitor condiții de către agentul economic [22]. Astfel, este de subliniat că aceste două acte permissive au același conținut normativ, fiindcă ambele acordă *de iure* și *de facto* dreptul de a desfășura un anumit gen de activitate, existând probabilitatea de a pune între ele semnul de egalitate. Or, aserțiunea dată reiese și prin prisma alin.(1) art.31 al Legii nr.291/2016, *expresiss verbis*: „licențierea activității de întreținere a cazinoului se efectuează în conformitate cu prevederile Legii nr.160/2011 privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător, ținându-se cont de particularitățile stabilite de prezenta lege”.

Cu toate acestea, din optica normei ancorate la lit.a) și lit.b) alin.(2) art.54 al Legii nr.291/2016, privită ca normă de referință pentru ambele contravenții investigate, resimțim că în cazul alin.(2) art.277¹ C.contr. R.M. se trage la răspundere contravențională pentru modalitatea normativă consemnată la lit.b) alin.(2) art.54 al Legii nr.291/2016 („organizarea și desfășurarea jocurilor de noroc fără licență”); *per a contrario*, în cazul alin.(1) art.356 C.contr. RM – pentru organizarea și desfășurarea jocului de noroc interzis (lit.a) alin.(2) art.54 al Legii nr.291/2016). Deci, dacă analizăm mai profund și amplu conținutul constitutiv al acestor prevederi, concluzionăm cu certitudine că este oportună substituirea termenului „neautorizate” de la alin.(1) art.356 C.contr. R.M. cu cel de „interzise”, în vederea asigurării compatibilității legii contravenționale și a celei de referință, precum și calificării veridice și juste a faptelor ilicite potrivit art.277¹ sau art.356 C.contr. RM.

Concluzii

Sintetizând cele etalate *supra*, pentru perfecționarea cadrului incriminator în materia organizării și desfășurării jocurilor de noroc, înaintăm următoarele propuneri *de lege ferenda*:

1) Deoarece s-a stabilit că practicarea ilegală a acestor activități a căpătat o dezvoltare prodigioasă, consecințele acestora asupra persoanelor și statului fiind grave, este oportună incriminarea faptei de organizare și desfășurare a jocurilor de noroc.

2) Pe cale de consecință, recomandăm completarea Codului penal cu art.241² „Încălcarea legislației privind organizarea și desfășurarea jocurilor de noroc”, cu următorul conținut normativ:

„(1) Încălcarea legislației privind organizarea și desfășurarea jocurilor de noroc interzise, fără licență sau într-un loc interzis, dacă prin aceasta a fost obținut un profit în proporții mari,

se pedepsește cu amendă în mărime de la 500 la 3000 unități convenționale, cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 1000 la 3000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate.

(2) Aceeași acțiune:

a) soldată cu obținerea unui profit în proporții deosebit de mari;

b) săvârșită de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală,

se pedepsește cu amendă în mărime de la 2000 la 4000 unități convenționale sau cu închisoare de până la 2 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 3000 la 6000 unități convenționale”.

3) În scopul evitării unor interpretări eronate și calificări denature a stipulațiunii reținute la art.277¹ C.contr. RM, propunăm autorității legislative optimizarea normei date, astfel încât să fie asigurată concordanța acesteia cu modalitățile normative ancorate la lit.c)-g) alin.(2) art.54 al Legii nr.291/2016.

4) Concomitent, opinăm că prevederea de la alin.(1) art.356 C.contr. RM în partea referitoare la termenul „neautorizate” este imperfectă, fiind prezentă o confuzie nejustificabilă pentru care fapt urmează a fi stabilită răspunderea contravențională. Din această perspectivă, considerăm că noțiunea „interzis”, consemnată la lit.b) alin.(2) art.54 al Legii nr.291/2016, este mai adecvată, reușită și justă, urmând a fi utilizată în dispoziția de la alin.(1) art.356 C.contr. RM. Deci, este oportună substituirea termenului „neautorizate” cu termenul „interzise”.

În final, toate aceste recomandări vor contribui la uniformizarea terminologiei juridice consacrate în legea penală, contravențională și în cea de referință, concomitent la calificarea corectă și veridică de către practicieni a faptelor socialmente prejudiciabile, la prevenirea erorilor în urma interpretării inexacte și defectuoase, precum și la aplicarea uniformă a stipulațiilor normative analizate.

Bibliografie:

1. Nota informativă la Proiectul de lege nr.459 din 05.12.2006 privind organizarea și desfășurarea jocurilor de noroc.
2. ЛИХОЛЕТОВ, А.А. *Уголовно-правовые и криминологические проблемы противодействия незаконному игорному бизнесу*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Саратов, 2013.
3. <http://mybusiness.md/ro/categories/analitica-si-investigatii/item/4312-businessul-jocurilor-de-noroc-formarea-dependentei> [Accesat: 28.01.2018].
4. Legea cu privire la jocurile de noroc, nr.285 din 18.02.1999. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1999, nr.50-52.
5. Legea cu privire la organizarea și desfășurarea jocurilor de noroc, nr.291 din 16.12.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr.2-8.
6. СТАТИ, В.А. Ответственность за занятие игорным бизнесом по законодательству Украины и Республики Молдова. В: *Пріоритетні напрями наукових досліджень: Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Київ, 17-18 вересня 2016 року). Київ: МЦНД, 2016, с.43-45.
7. Amendamentul Comisiei economie, buget și finanțe la Proiectul de lege nr.459 din 05.12.2006 privind organizarea și desfășurarea jocurilor de noroc (<http://www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelelegislative/tabid/61/LegislativId/3506/language/ro-RO/Default.aspx>) [Accesat: 25.01.2018].
8. Convenția de stat a Republicii Federale Germania privind loteriile din 13 februarie 2004. Staatsvertrag zum Lotteriewesen in Deutschland, (<https://gluecksspiel.unihohenheim.de/fileadmin/einrichtungen/gluecksspiel/Rechtssprechung/Lotteriestaatsvertrag.pdf>) [Accesat: 05.02.2018].
9. Legea Spaniei privind reglementarea jocurilor de noroc, nr.13 din 27 mai 2011. Ley 13/2011, de 27 de mayo, de regulación del juego, Publicado en BOE núm. 127 de 28 de Mayo de 2011, Vigencia desde 29 de Mayo de 2011. Revisión vigente desde 29 de Junio de 2017 (http://noticias.juridicas.com/base_datos/Admin/113-2011.html) [Accesat: 05.02.2018].
10. Федеральный Закон о государственном регулировании деятельности по организации и проведению азартных игр и о внесении изменений в некоторые законодательные акты Российской Федерации, принят Государственной Думой 20.12.2006 г., одобрен Советом Федерации 27.12.2006 г. (http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_64924/) [Accesat: 04.02.2018].
11. Федеральный Закон о лотереях (с изменениями на 27 ноября 2017 года) (<http://docs.cntd.ru/document/901879495>) [Accesat: 04.02.2018].
12. Кримінальний кодекс України. В: *Відомості Верховної Ради України*, 2001, №25-26.
13. Уголовный кодекс Российской Федерации: Закон Российской Федерации № 63-ФЗ от 13.06.1996 г., принят Государственной Думой 24.05.1996 г., одобрен Советом Федерации 05.06.1996 г., введен в силу с 01.01.1997 г. В: *Собрание Законодательства Российской Федерации*, 1996, №25.
14. Codul penal al Republicii Federale Germania, Strafgesetzbuch (StGB) (<http://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes>) [Accesat: 05.02.2018].
15. ИВАНОВА, О.А. *Уголовная ответственность за незаконные организацию и проведение азартных игр*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Саратов, 2016.
16. Codul penal al Republicii Moldova, nr.985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr.72-74.
17. Codul contravențional al Republicii Moldova, nr.218 din 24.10.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr.3-6.
18. Кодекс Российской Федерации об административных правонарушениях от 30.12.2001 №195-ФЗ (ред. от 05.02.2018), принят Государственной Думой 20.12.2001 г., одобрен Советом Федерации 26.12.2001 г. (http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_34661/02c930dba802b5fb1564b5635a40d3a4e0e30ee8/) [Accesat: 22.02.2018].
19. BRÎNZA, S., STATI, V. Articolul 201¹ „Violența în familie” din Codul penal suferă de grave curențe tehnico-legislative. Partea I. În: *Revista Națională de Drept*, 2013, nr.7, p.3-7.
20. MICULEȚ, L. *Reglementarea juridică a răspunderii pentru infracțiunile economice și corupție în SUA și în Republica Moldova: studiu comparat*. Chișinău, 2005. 293 p.
21. Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova asupra excepției de neconstituționalitate a prevederilor alin.(6) art.63 din Codul de procedură penală, nr.26 din 23.11.2010. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr.235-240.
22. Legea privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător, nr.160 din 22.07.2011. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2011, nr.170-175.

Date despre autor:

Cristina CHIHAI, masterandă, Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: chihai_cristina@yahoo.com

Prezentat la 13.03.2018